

Van de redactie...

Het is mei en de lente is overduidelijk ingezet. De vogels zingen olijk in het weelderig groen en de avonden worden langer en langer. Nog ver vóór al deze voorjaarsvreugd organiseerden we in februari onze Algemene Ledenvergadering bij houthandel van Dam in Bunnik. Het bood ons de mogelijkheid een kijkje in de keuken te nemen van de houthandel en dat werd door de aanwezigen zeer gewaardeerd. In dit nummer vindt u een kort verslag van deze bijeenkomst. De ALV was voor Peter Zomer helaas het moment om afscheid te nemen van het bestuur. Het bestuur is hem zeer dankbaar voor zijn inzet in de afgelopen jaren. Caspar Verwer is nu zijn vierde en laatste jaar ingegaan als voorzitter van de VTB. Dat betekent dus ook dat we dit jaar op zoek gaan voor een opvolger.

In dit nummer treft u tevens een korte terugblik op onze netwerkvond over de risico's en kansen van duurzame oliepalnteelt die we in april organiseerden. Voor de rubriek Spreekbuis hebben we VTB-lid Marjanneke Vijge gevraagd naar haar promotieonderzoek over REDD+ en forest governance, waarmee ze op 5 april in Wageningen promoveerde.

We wensen u veel leesplezier!

Certificering in de praktijk - terugblik ALV 2016

Het bestuur heeft veel positieve reacties gekregen op de ALV van dit jaar. Voor het eerst is de ALV gecombineerd met een bezoek aan een bedrijf gerelateerd aan de tropische bossensector – een idee dat vorig jaar tijdens de ALV door het bestuur was gelanceerd. Aldus verzamelden op donderdagmiddag 11 februari rond de 40 leden bij Houthandel Van Dam in Bunnik om voorafgaand aan de ALV meer te weten te komen over dit bedrijf. Deze activiteit startte met een rondleiding door directeur Erik Leeuw. Erik is een zeer betrokken houthandelaar die zich al jarenlang inzet voor duurzaam geproduceerd hout. De rondleiding voerde onder meer door een grote hal waar hout bewerkt en behandeld wordt. De heer Leeuw vertelde enthousiast over verschillende behandelmethodes, houtsoorten en toepassingen.

Na zijn rondleiding ging Erik in een presentatie in op de marktpositie van gecertificeerd hout door de negatieve en de positieve effecten daarvan te belichten. De negatieve effecten

hebben te maken met het duurder worden van hout, de logistieke opslag die vaak moeilijk is, en bovendien vragen veel klanten er niet om. Erik: "Geef de klant geen keuze wat betreft certificering, als het hout dat aangeboden wordt van goede kwaliteit is en er slechts een klein prijsverschil is kopen ze het gecertificeerde hout wel."

Certificering sluit volgens de heer Leeuw aan bij de behoeften van een duurzame samenleving. Het maakt een discussie over de oorsprong van het hout overbodig omdat certificering garantie geeft dat duurzaamheid gewaarborgd is. Bij de import van hout vermijdt Van Dam hout uit bepaalde landen met een hoog risicoprofiel zoals DR Congo. De houthandel is bovendien veel bezig met het verhogen van rendement van stammen door restproducten creatief te gebruiken. Daarnaast wordt het potentieel van niet-commerciële soorten verkend: "Je moet een bos oogsten zoals het zich aanbiedt – dus ook de minder bekende houtsoorten - door te kijken waar de potentie zit", aldus de heer Leeuw. De houthandel probeert ook zoveel mogelijk de verwerkingsprocessen naar het land van herkomst te brengen. Dit betekent een waardevermeerdering voor het producerende land, reduceert de CO₂ uitstoot, brengt lokale werkgelegenheid, en verhoogt het totale rendement.

"Certificering sluit aan bij de behoeften van een duurzame samenleving"

Na de uiteenzetting van Erik Leeuw volgde een presentatie van Bernd Slesazeck, zelfstandig auditor voor FSC en PEFC. Hij nam de aanwezigen mee naar de praktijk van het auditproces. Wat houdt een audit eigenlijk precies in? Het is de taak van de auditor om uit te voeren wat er in de auditstandaard staat. De auditor rapporteert bevindingen en mag niet 'adviseerend formuleren'. Om toe te zien op de kwaliteit en onafhankelijkheid worden auditors zelf ook gecontroleerd door ASI (Accreditation Services International). Audits zijn vaak lastig: "Wat medewerkers zeggen en wat de managers vertellen kan verschillen, daarom moet er altijd eerst gekeken worden of er een match is tussen deze twee", zo vertelt Bernd. Het voordeel van een bos is wel dat het niet zo makkelijk is om praktijken te verstoppen, zoals bij gebruik van gif in de landbouw wel zou kunnen.

Een uitgebreider verslag van het inhoudelijk en huishoudelijk deel van de ALV is aan de leden toegestuurd en vindt u op onze website. ■ **Dorith Vermunt en Caspar Verwer**

In Memoriam

Ad Olsthoorn

Op 20 januari is VTB-lid Ad Olsthoorn onverwacht overleden. Zijn ziekbed was extreem kort en de afloop heeft velen verrast. Ad was tot 2006 bosbouwkundig onderzoeker bij het instituut dat achtereenvolgens de namen De Dorschkamp, het IBN en Alterra droeg. Na zo'n 25 dienstjaren vertrok hij in 2006 naar Van Hall Larenstein om in Velp als docent Bos, Natuur en Landschap aan de slag te gaan. Zijn vertrek naar deze nieuwe uitdaging werd gemotiveerd door zijn wens en passie om kennis over te dragen op volgende generaties. Ad was bij het ontstaan van de VTB betrokken als lid van het Feniks-groepje dat in 1999 de doorstart onderzocht van de Stichting BOS.

Deze kon gerealiseerd worden door in een nieuwe vorm de geïnteresseerden in tropische bossen in Nederland te binden in de vorm van een vereniging: de VTB. Wij zullen Ad nog lang herinneren als een positief en warm mens met veel aandacht voor iedereen in zijn omgeving. Wij wensen Toos, de verdere familie en naasten van Ad veel sterkte met dit verlies.

Duurzame palmolie, kan dat eigenlijk wel?

Op 21 April organiseerde de VTB een netwerkvond in Utrecht met als thema de kansen en risico's van palmolie in de tropen. Wat betekent RSPO certificering en werkt dit wel? Tijdens de avond kwam een interessante mix van

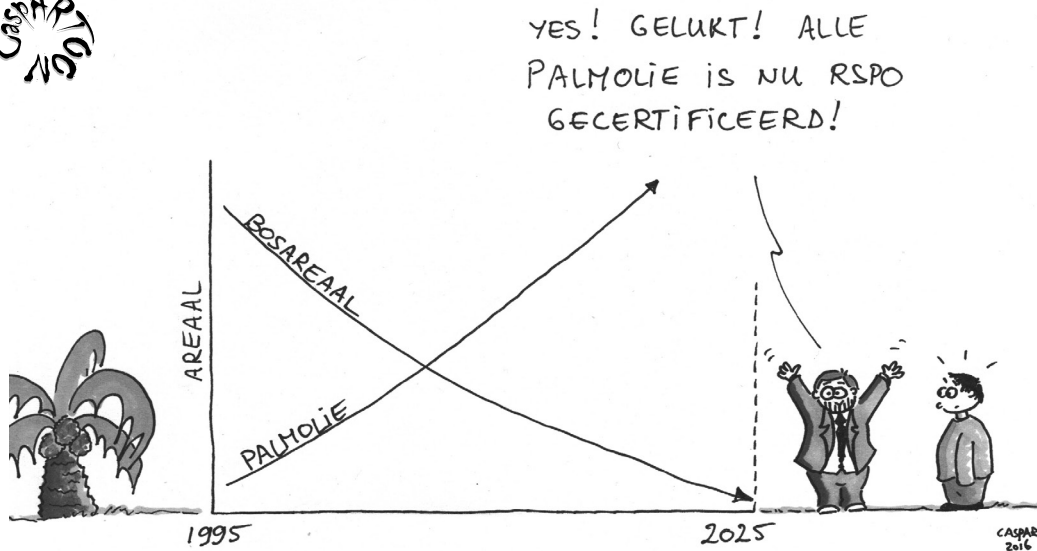
sprekers aan het woord uit de wetenschap, bedrijfsleven en de ngo sector. Ter introductie projecteerde avondvoorzitter Johan Verburg van Oxfam Novib enkele cijfers. "Wisten jullie dat in 50% van de verpakte levensmiddelen palmolie zit?", zo begon Verburg zijn verhaal. In de afgelopen 25 jaar was de jaarlijkse groei van palmolieproductie zo'n 7%. Dit ging ten koste van miljoenen hectaren bos, vooral in Indonesië en Maleisië, waar meer dan 85% van de palmolie vandaan komt. Inmiddels is 21% van het volume gecertificeerd volgens de criteria van de RSPO, de rondetafelcommissie van palmolie. De milieuproblematiek gerelateerd aan de teelt van oliepalm wordt wijd erkend, zeker na de massale bosbranden van vorig jaar die enorme smog teweegbrachten in Zuidoost Azië. Verburg: "Dit is niet alleen een verhaal over bossen en orang-oetans, het is een verhaal over de volksgezondheid". De branden worden veroorzaakt door ontwatering van veengebieden, zo vertelt Peter van der Meer van (Van Hall Larenstein). Dat leidt ertoe dat het veen uitdroogt en bij 'land clearings' vaak in brand vliegt. Die branden woeden ondergronds en zijn niet te blussen. In een 'El Niño jaar' als dit zijn de gevolgen zeer ernstig.

"Dit is niet alleen een verhaal over bossen en orang oetans. Het gaat over volksgezondheid"

Volgens Sandra Mulder van het WNF is een waaier van strategieën nodig om de palmolieproblematiek aan te pakken. Er moeten richtlijnen komen voor investeringen van financiële instellingen; palmoliebedrijven en afnemers moeten langs een duurzaamheidsmeetlat worden gelegd; en beleid en naleving moeten drastisch verbeteren. De EU werkt inmiddels aan een actieplan tegen ontbossing en bosdegradatie.

Maja Slingerland van Wageningen-UR benadrukt dat het belangrijk is om de efficiëntie in de sector te verhogen als we de resterende bossen willen beschermen. Vooral bij smallholders kunnen de opbrengsten omhoog. Ze werkt daarom aan het ontwikkelen van 'best management practices'. De RSPO stelt ook richtlijnen op voor beter beheer van plantages. Toch neemt de ontbossing door palmolie nog altijd toe. In Indonesië is bijvoorbeeld al miljoenen hectaren in concessie uitgegeven en de gegevens daarvan zijn niet openbaar. "Er is een volslagen gebrek aan transparantie in de sector in Indonesië", zo constateert Susan Kröger van Greenpeace.

De olie uit RSPO gecertificeerde plantages vindt vooral aftrek in de EU. Volgens Marieke Leeghwater van Solidaridad is er momenteel een duidelijke tweedeling in de markt: "Gecertificeerde palmolie gaat naar de EU terwijl de rest naar China, India en andere landen gaat, die geen of minder eisen stellen". De EU trekt dus hard aan verduurzaming. Minister Ploumen maakt met de 'Amsterdam Palm Oil Declaration' echt werk van duurzaamheid, zo stelt Eddy Esselink van MVO. In deze declaratie striven Denemarken, Frankrijk,

Duitsland, Nederland en het Verenigd Koninkrijk naar 100% duurzame palmolie in Europa in 2020.

De avond eindigde met een levendige paneldiscussie die de meer dan 60 bezoekers voldoende stof tot nadenken over de toekomst van duurzame palmolie verschaft. ■ Caspar Verwer

Spreekbuis...

...met Marjanneke Vijge

Marjanneke heeft Internationale Ontwikkelingsstudies gestudeerd aan de Wageningen universiteit. In 2009 studeerde ze cum laude af met als specialisatie milieubeleid. Daarna heeft ze binnen de Environmental Policy Group in Wageningen gewerkt en daar tevens haar promotieonderzoek kunnen doen: "Carbonizing forest governance: Analyzing the consequences of REDD+ for multilevel forest governance". Dit promotieonderzoek heeft Marjanneke zojuist op 5 april succesvol verdedigd. Marjanneke is lid van de VTB en omdat haar promotieonderzoek over een belangrijk onderwerp gaat willen we haar heel graag een paar vragen stellen:

Marjanneke, allereerst gefeliciteerd met het behalen van je PhD titel! Je onderzoek gaat over de manier waarop het CO₂-denken het bestuur en beheer van bossen op verschillende niveaus beïnvloedt. Waarom is dat onderwerp zo interessant?

Het beheer van bossen voor koolstofopslag is wat ik in mijn proefschrift de "carbonisatie" van bossen noem. Carbonisatie wordt vooral belichaamd in REDD+ (Reducing Emissions from Deforestation and forest Degradation), dat vaak wordt gezien als een win-win oplossing voor de bescherming van bossen en de aanpak van klimaatverandering. Aan de andere kant kan REDD+ ook negatieve gevolgen hebben voor niet-koolstofgerelateerde functies van bossen, zoals lokaal levensonderhoud en het behoud

van biodiversiteit. Het is dus van cruciaal belang te weten hoe REDD+ het bestuur en beheer van bossen beïnvloedt, wie bij deze besluitvorming betrokken zijn en wie hiervan profiteert (of juist niet).

Wat zijn in het kort enkele belangrijke conclusies uit jouw onderzoek?

De belangrijkste bevinding is dat REDD+ niet één mechanisme is en het dus verschillende gevolgen heeft op verschillende niveaus. Binnen het internationale klimaatverdrag wordt REDD+ vooral neergezet als een globaal beleidsmechanisme om koolstof op te slaan in bossen. Hierbij gaat veel aandacht uit

naar het opzetten van geavanceerde monitoringssystemen om koolstofopslag in bossen te meten. Dit wordt besproken in technische discussies onder wetenschappers en experts, waardoor niet-experts weinig inspraak hebben. Op nationaal en lokaal niveau wordt REDD+ echter vaak óók neergezet als een mechanisme om biodiversiteit te behouden en de lokale bevolking te betrekken bij REDD+ en te ondersteunen in hun levensonderhoud. De uitdaging ligt echter in de uitvoering van dergelijke plannen. Zo is er relatief veel capaciteit voor het meten van bosoppervlakten, maar minder kennis en kunde voor gemeenschapsgerichte monitoringssystemen en voor het meten van niet-koolstofgerelateerde functies van bossen. Om dit aan te pakken zijn er veel extra fondsen nodig. En dat is nog steeds het grote knelpunt; er is nog altijd geen duidelijkheid over waar REDD+ fondsen vandaan zullen komen en in wat voor vorm. Het gevolg is dat landen zich klaarmaken voor REDD+ zonder een helder beeld te hebben van waar het precies heen gaat. Het gevaar is daarnaast ook dat REDD+ een te veelomvattend mechanisme wordt om het praktisch te kunnen implementeren.

"REDD+ kan negatieve gevolgen hebben voor niet-koolstofgerelateerde functies van bossen"

Je hebt tijdens je werk voor Wageningen University ook het REDD@WUR netwerk helpen opzetten en onderhouden. Kun je ons vertellen hoe dat functioneert?

Het REDD@WUR netwerk is een interdisciplinair netwerk van meer dan 80 onderzoekers van Wageningen UR

die zich bezig houden met REDD+. Regelmatig worden vanuit dit netwerk seminars en lezingen georganiseerd. Zo heeft er in 2012 een groot symposium met een "Graduate school" en auteursworkshop plaatsgevonden. Eén van de uitkomsten hiervan was een speciale oplage in een wetenschappelijk tijdschrift waarin de vele aspecten van REDD+ vanuit verschillende disciplines aan bod kwamen.

We begrijpen dat je nu andere perspectieven hebt. Kun je iets over je directe toekomst vertellen?

Ik ben geselecteerd voor een Niels Stensen Fellowship om post-doc onderzoek te doen naar de grondstoffensector in Myanmar. Ik zal specifiek kijken naar de effecten van een internationale standaard voor het bevorderen van transparantie over de sociale en milieu effecten van de mijnbouwsector. Ik ga hiervoor samenwerken met het International Institute for Environment and Development (IIED) in Londen en het UNDP-UNEP Poverty-Environment Initiative in Myanmar.

We bedanken Marjanneke voor haar bijdrage en wensen haar veel succes met haar nieuwe baan. ■ **Henk Lette**

>> Voor het proefschrift van Marjanneke, zie: <http://library.wur.nl/WebQuery/clc/2162010>
>> Voor meer informatie over het REDD@WUR netwerk: <http://www.wageningenur.nl/en/Expertise-Services/Collaboration-and-partnerships/REDD-research-network-for-science-policy-and-services.htm>
>> Voor de speciale oplage REDD+: <http://www.sciencedirect.com/science/journal/18773435/4>

Afrika's Bossen voor de Toekomst

Door Paul Hol, Executive Director, Form international

Op 16 en 17 maart jl. werd in Accra, Ghana, de eerste conferentie gehouden onder het motto "Forests for the Future - New Forests for Africa" die de verplichtingen van het Parijse COP-21 akkoord gestalte zou moeten geven. Afrikaanse landen hebben via het AFR100 initiatief (the African Forest Landscape Restoration Initiative) zich verplicht om in het jaar 2030 een (bos-)ecologisch herstel te hebben gerealiseerd in een gebied van 100 miljoen hectares. Aangemoedigd door een keur aan internationale politici, zoals bijvoorbeeld

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl;
Email: vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Caspar Verwer, Paul Zambon, Henk Lette, Charlotte Floors, Quirine Hakkaart; Simone van Santen de Hoog; **Ontwerp/opmaak:** Caspar Verwer, Saskia Grootemaat; **Email redactie:** vtbnieuwsbrief@tropischebossen.nl

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen die vanuit verschillende achtergronden en posities geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

ex Secretaris Generaal van de VN Kofi Annan discussieerden 150 deelnemers met elkaar, deelden hun kennis en kwamen tot gezamenlijke besluiten over hoe dit doel gerealiseerd te krijgen.

De rol van de private sector die dagen werd onderstreept. Aan de ene kant waren er veel internationale bedrijven aanwezig die bosaanplant programma's uitvoerden, terwijl aan de andere kant de financiering bekeken werd door vertegenwoordigers van de Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden/FMO, FinnFund uit Finland, de Duitse ontwikkelingsbank DEG, de Afrikaanse Ontwikkelings Bank, de Europese Investeringsbank en verschillende bossenfondsen zoals GEF, Quantum Global, Moringa en Althelia.

"De urgentie van herbebossing werd breed gedragen."

De bedrijven die van het aanplanten en beheren van bossen in Afrika hun business hebben gemaakt, zoals Green Resources, Form international, Form Ghana, Miro, Kilombero, New Forest, Common Lands, Komaza, Eco Planet Bamboo en International Woodland company, deelden hun ervaringen en lieten zien wat de mogelijkheden van bosherstel zouden kunnen zijn. Men was het er over eens dat niet alleen overheden het antwoord hadden op deze problemen, maar dat de private sector een rol van betekenis zou kunnen spelen om deze 100 miljoen hectare bosherstel gerealiseerd te krijgen. Publiek werd onderstreept dat er kansen gecreëerd moeten worden om commercieel herstel van boslandschappen mogelijk te maken door verbeterde toegang tot financiële middelen, en toegang tot onderzoeks- en ontwikkelingsresultaten. De urgentie van herbebossing en landschapsherstel werd breed gedragen, maar het belang van de financiële sector hierin werd nog onvoldoende erkend. Een betere communicatie is nodig om de huidige kleinschalige activiteiten van bosaanplant op te schalen. Ook educatieve initiatieven zullen nodig zijn om mensen van het belang van bomen en bossen voor het welzijn te overtuigen.

Het initiatief tot de conferentie "Forests for the Future - New Forests for Africa" werd genomen door Form international en Nyenrode Business University. De deelnemers waardeerden deze activiteit sterk en zegden toe samen te werken om de ambitie van AFR100 te bereiken. Een volgend evenement zal plaats vinden in november van dit jaar in Tanzania. Dit om voortgang te laten zien, te leren van elkaars activiteiten en om de volgende stappen te bespreken. ■